

สภาพการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการแกะสลักไม้
กรณีศึกษาพิพิธภัณฑ์บ้านจ่างนั๊ก อำเภอสันกำแพง
จังหวัดเชียงใหม่

State of Knowledge Sharing of Wood Carving of
Knowledge Base: A Case Study of Bang Jang Nak Museum,
San Kamphaeng District, Chiang Mai

จันทร์จิรา เพลาราช¹

Chanchira Laorach

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการแกะสลักไม้ พิพิธภัณฑ์บ้านจ่างนั๊ก อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างกับผู้ที่เกี่ยวข้องด้านการแกะสลักไม้ จำนวน 9 คน ผลการวิจัย พบว่าช่างแกะสลักเริ่มต้นเรียนรู้จากความชอบส่วนตัว ผ่านการสอนงานจากครูผู้มีความชำนาญและฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่มและภายนอกกลุ่มไม่ได้จัดขึ้นอย่างเป็นทางการ แต่จะแลกเปลี่ยนผ่านการพูดคุย แลกเปลี่ยนเทคนิคการแกะสลักร่วมกันถ่ายทอดความรู้แก่นักศึกษาฝึกงานหรือบุคคลทั่วไปที่มีความสนใจ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการแกะสลักไม้ คือ ผู้รับการถ่ายทอดและการส่งเสริม สนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ปัญหา

¹ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้; Faculty of Liberal Arts, Meajo Univesity

และอุปสรรคต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คือ จำนวนรูปแบบงานแกะสลักในปัจจุบัน
ความต้องการรับความรู้ด้านการแกะสลักไม้ รวมถึงขาดการประชาสัมพันธ์

คำสำคัญ: การจัดการความรู้, การแลกเปลี่ยนเรียนรู้, ไม้แกะสลัก

Abstract

This qualitative research focused on investigating current condition of sharing knowledge on wood carving at Ban Jang Nak Museum, San Kamphaeng District, Chiang Mai. Semi-structured interviews were used to collect data from 9 people involving in wood carving. The findings revealed that these 9 wood carvers started learning wood carving from their personal preferences, on the job training under supervision of carving experts, and self practice. Knowledge sharing within the groups and outside the groups was organized through conversation and exchange of carving techniques. These respondents also provided training to student trainees and individuals who were interested in wood carving. Factors that impacted the wood carving knowledge sharing were knowledge recipients and the supports from government and private sectors. Besides, the data analysis indicated knowledge sharing barriers consisted of a number of current carving models, needs for training, and lack of publicity.

Keywords: Knowledge management, Knowledge sharing, Carved wood

บทนำ

ภูมิปัญญาถือเป็นทักษะ ความรู้ ความสามารถของบุคคลที่ได้มาจากการดำเนินชีวิต เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์และผ่านการเรียนรู้จนมีการพัฒนา สืบทอดต่อกันจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งภูมิปัญญาถือเป็นทุนทางปัญญาที่มีมูลค่าและมีคุณค่าต่อวิถีชีวิตของสังคมนั้น ๆ จนมีการสืบทอดต่อกันจากรุ่นสู่รุ่น กลายเป็นรากฐานของการสร้างสรรค์และพัฒนา งานด้านภูมิปัญญาที่มีประวัติความเป็นมา สอดคล้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนใน

ท้องถิ่นเป็นเวลานาน (Fine Arts Department, 1989; Leesuwat, 1996) โดยเฉพาะ
ภูมิปัญญาด้านการแกะสลักไม้ ศิลปกรรมเก่าแก่ประเภทหนึ่งที่มีการสรรค์สร้างอย่าง
ประณีตบรรจงและสวยงาม ถือว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของไทยตั้งแต่สมัยโบราณ
สืบทอดกันเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน (Parknam, 1994) อีกทั้งยังได้รับความนิยมมากขึ้นใน
ภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ

ในภาคเหนือเรียกผู้ชำนาญด้านแกะสลักว่า “สล่าแกะ” หรือ “ช่างแกะสลัก” คือ
ผู้ที่มีความรู้ความสามารถ สร้างสรรค์ผลงานแกะสลักไม้ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นตนเอง
ขึ้นมาเป็นจำนวนมาก มีการรวมกลุ่มของคนในชุมชนเพื่อเรียนรู้ร่วมกัน และกระจายตัว
อยู่ในหลายจังหวัดของภาคเหนือ (Phaungian & Yakaew, 2005) ซึ่งจังหวัดเชียงใหม่
มีกลุ่มชุมชนที่ได้รวมตัวกันเพื่อสร้างสรรค์งานหัตถกรรมไม้แกะสลักที่มีชื่อเสียงอยู่หลาย
พื้นที่ โดยเฉพาะบ้านจางนั้ก ตำบลบวค่าง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ก่อตั้งเมื่อ
ปี พ.ศ. 2528 โดย สล่าเพชร วิริยะ ได้รวบรวมเพื่อนฝูง ตลอดจนลูกศิษย์ที่เป็น ช่างแกะสลัก
ฝีมือดีและมีความรักในศิลปะการแกะสลักไม้แบบล้านนามารวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มแกะสลัก
และปัจจุบันเป็นพิพิธภัณฑ์จัดแสดงนิทรรศการถาวร นำเสนอศิลปะการแกะสลักไม้
เกี่ยวกับ “ช่าง” ผลงานศิลปะไม้แกะสลักรูปช้าง มีทั้งแบบลายเส้นบนไม้ หนุนต่ำ หนุนสูง และ
ลอยตัว หลากหลายขนาด หลากหลายรูปแบบ โดยมีผลงานชิ้นสำคัญคือ ช้างต้นแบบ
ซึ่งเป็นงานแกะสลักชิ้นแรก อันเกิดจากความผูกพันกับช่างของสล่าเพชรและสล่าคนอื่น ๆ
โดยต้องการเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมให้ผู้คนเกิดความรักและหวงแหน เห็นถึงความ
สำคัญของปัญหาช่างไทยในปัจจุบัน จนในปัจจุบันรูปช้างแกะสลักเหล่านี้ได้ถูกรังสรรค์ขึ้น
มาให้ดูมีชีวิตชีวา มีท่วงท่าในอิริยาบถต่าง ๆ ราวกับมีชีวิตจริง ซึ่งพิพิธภัณฑ์บ้านจางนั้ก
นับเป็นแห่งแรกที่มีการแกะสลักช้างในรูปแบบนี้ (Museum Siam, n.d.)

การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับงานหัตถกรรมไม้แกะสลักในจังหวัดเชียงใหม่ไม่ใช่เรื่อง
ใหม่ที่ยังไม่มีใครศึกษา หากแต่ยังไม่มีใครศึกษาถึงรูปแบบวิธีการแลกเปลี่ยน ถ่ายทอด
องค์ความรู้ ความชำนาญ หรือเทคนิคในการแกะสลักไม้อย่างเป็นรูปธรรมมากนัก ซึ่งการ
แกะสลักไม้เป็นองค์ความรู้สำคัญที่อยู่ในตัวบุคคลหรือช่างแกะสลัก ดังนั้น งานวิจัยชิ้นนี้
จึงเป็นการดำเนินการศึกษาถึงสภาพปัจจุบัน ปัจจัย ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับ
การถ่ายทอดความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการแกะสลักไม้ของช่างแกะสลักที่มีทักษะ
อันเป็นเลิศแก่ผู้อื่น เป็นการศึกษาเพื่อหาแนวทางในการเก็บรักษาองค์ความรู้ของชุมชน

และท้องถิ่น รวมไปถึงการอนุรักษ์หัตถกรรมการแกะสลักไม้ ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ของประเทศไทย และเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชนหัตถกรรมไม้แกะสลักที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษอันเป็นมรดกตกทอดที่มีคุณค่าของคนไทยให้คงอยู่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการแกะสลักไม้พิพิธภัณฑสถานบ้านจ่า นัก อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัจจัย ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการแกะสลักไม้ พิพิธภัณฑสถานบ้านจ่า นัก อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

วิธีการศึกษา

1. วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative approach) ผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือช่างแกะสลักในพิพิธภัณฑสถานบ้านจ่า นัก ประกอบด้วย หัวหน้าพิพิธภัณฑสถานบ้านจ่า นัก ช่างแกะสลัก โดยแบ่งออกเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือหัวหน้าช่างแกะสลักช่างแกะสลักฝึกหัด และผู้ขายสินค้าไม้แกะสลัก รวมทั้งสิ้น 9 คน ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรทั้งหมดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ และ ส่วนที่ 2 ข้อมูลสภาพปัจจุบันของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการแกะสลักไม้ จำนวน 11 ข้อหลัก และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 15 มิถุนายน 2561 ถึง 30 กรกฎาคม 2561

2. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ปัจจัย ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการแกะสลักไม้ โดยทฤษฎีที่นำมาพัฒนากรอบแนวคิดในการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

ทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการความรู้ SECI Model ของ Nonaka and Takeuchi (1995) ซึ่งแนวคิดดังกล่าวเป็นรูปแบบที่แสดงถึงวงจรของความรู้ หรือเกลียวของความรู้ ประกอบไปด้วย การไหลเวียนข้อมูล 4 รูปแบบ คือ 1) Socialization

เป็นลักษณะการถ่ายทอดความรู้จากตัวบุคคล สู่ตัวบุคคล เกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ ทักษะ ความรู้ ผ่านการพูดคุย พบปะกันระหว่างบุคคลโดยตรง ซึ่งองค์ความรู้ ที่นำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้จำเป็นต้องเป็นองค์ความรู้ที่ทั้งสองฝ่ายมีความสนใจร่วมกัน เช่น งานในหน้าที่ที่รับผิดชอบเหมือนกัน การบอกเล่าเรื่องราวหรือวิธีการที่จะส่งผลต่อ ความสำเร็จในการปฏิบัติงานใด ๆ 2) Externalization เป็นลักษณะของการแลกเปลี่ยน เรียนรู้จากตัวบุคคลในบุคคลหนึ่ง ออกมาเป็นแนวคิด ทฤษฎี แบบจำลอง หลักการ วิธีปฏิบัติงาน เป็นต้น โดยลักษณะของการเผยแพร่จะอยู่ในลักษณะของการถ่ายทอด ความรู้ออกมาในวัสดุที่สามารถจับต้องได้ เช่น หนังสือ เอกสารบทความ เป็นต้น 3) Combination เป็นลักษณะของการถ่ายทอดความรู้โดยผ่านการประมวลผล แล้วนำ ความรู้มาจัดเก็บอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งนำออกเผยแพร่แก่สาธารณะ หรือเรียกได้ว่า ความรู้ชัดแจ้งสู่ความรู้ชัดแจ้ง และ 4) Internationalization เป็นลักษณะของการถ่ายทอด ความรู้จากสื่อ หรือวัสดุต่าง ๆ สู่ตัวคน อาจกล่าวได้ว่า ตัวบุคคลได้รับความรู้ จากเอกสาร ตำรา บทความต่าง ๆ สู่การลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง จนเกิดการเรียนรู้ กลายเป็นความรู้ ความเชี่ยวชาญ เป็นความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวของบุคคลนั้น ๆ (Research office and Personnel development system, 2009)

สำหรับแนวคิดที่เกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดความรู้ ประกอบไปด้วย 1) ทีมข้ามสายงานหรือ Cross-Functional Team เป็นการจัดตั้งทีมงาน ที่รวมผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญจากหลากหลายสาขา มาปฏิบัติงานร่วมกัน พร้อมทั้ง การแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ร่วมกัน จะส่งผลให้การปฏิบัติงานนั้น ๆ ประสบ ความสำเร็จ ทั้งนี้ หากมีการสร้างบรรยากาศการทำงาน ให้บุคลากรในทีมมีความคุ้นเคย จนเกิดความเชื่อมั่น เชื่อใจกันและกัน ยิ่งจะส่งผลให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบ ความสำเร็จ 2) เพื่อนช่วยเพื่อน หรือ Peer-assisted learning เป็นวิธีการที่บุคคลต้องอาศัย ซึ่งกันและกัน โดยจะเป็นลักษณะของการช่วยเหลือกันของเพื่อนที่ปฏิบัติงานคล้าย ๆ กัน ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้เฉพาะเรื่อง เฉพาะงาน โดยผู้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จะสามารถ แลกเปลี่ยนวิธีการทำงาน เทคนิคต่าง ๆ ร่วมกันได้ 3) ระบบพี่เลี้ยง หรือ Mentoring เป็น กระบวนการสอนงาน การให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดจากผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ มีประสบการณ์ที่มากกว่า ถ่ายทอดไปยังผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์น้อยกว่า ซึ่งการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือการถ่ายทอด อาจเป็นลักษณะตัวต่อตัว ทั้งนี้ ระบบพี่เลี้ยงนี้จำเป็น

ต้องใช้เวลาในการถ่ายทอดนาน เพราะต้องสร้างความคุ้นเคย ความเข้าใจ ความสัมพันธ์อันดีต่อกัน นอกจากนี้แล้ว ระบบที่เลี้ยงยังเกี่ยวข้องกับการเป็นที่ปรึกษา การให้คำปรึกษา ทั้งในเรื่องของการปฏิบัติงาน การดำเนินชีวิต การปฏิบัติตัว พฤติกรรม จริยธรรมต่าง ๆ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในองค์กรได้ 4) ระบบหมุนเวียนงาน หรือ Job Rotation เป็นวิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากการกระตุ้นให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยการโยกย้ายตำแหน่งงาน หรือย้ายไปปฏิบัติงานในหน่วยงานหรือหน้าที่อื่น อีกนัยหนึ่งเป็นการส่งตัวบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญไปปฏิบัติงานให้หน่วยงานอื่นเพื่อเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีสู่หน่วยงานอื่น ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน 5) ชุมชนนักปฏิบัติ หรือ COP เป็นการรวมตัวของกลุ่มบุคคลที่มีความสนใจ ความชอบ หรือมีลักษณะทางสังคมที่คล้ายคลึงกันมาพบปะ พูดคุย และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และสร้างองค์ความรู้หรือนวัตกรรมใหม่ ๆ โดยกลุ่มชุมชนนักปฏิบัติจำเป็นต้องมีความเชื่อมั่นในตัวสมาชิก มีความไว้เนื้อเชื่อใจกันและกัน จึงจะส่งผลให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบผลสำเร็จ 6) เวทีสำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือ Knowledge Forum เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างเป็นทางการอย่างสม่ำเสมอ โดยการจัดพื้นที่ให้บุคลากรได้มีพื้นที่ในการพูดคุย พบปะ แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน เพื่อกระตุ้นให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ 7) กิจกรรมกลุ่มคุณภาพ หรือ IQC เป็นการรวมตัวกันของบุคลากรในหน่วยงานเพื่อร่วมกันคิดค้นวิธีดำเนินงาน ปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น จนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร และ 8) การเล่าเรื่อง/ การบอกเล่าบทเรียนหรือ Story telling / Lesson learned เป็นการรวมกลุ่มของบุคคลและผลัดกันเล่าถึงประสบการณ์ ทักษะ หรือกระบวนการแก้ปัญหา เพื่อให้เพื่อนร่วมงานสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้ (Boonyakit & others, 2007; Thailand Productivity Institute, 2005; Sirasoonthorn, 2009; Research office and Personnel development system, 2009; Riensavapak, 2005)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับการแกะสลักไม้ ซึ่งรวมไปถึงการเก็บข้อมูลโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม เพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงกระบวนการและลักษณะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างช่างแกะสลักไม้ รวมไปถึงการสัมภาษณ์ถึงสภาพทั่วไปของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของช่างแกะสลักไม้ในปัจจุบัน ปัจจุบัน

ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลให้ช่างแกะสลักแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 15 มิถุนายน 2561 ถึง 30 กรกฎาคม 2561

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยมีลำดับขั้นตอนในการวิเคราะห์ ดังนี้

1) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคน พร้อมทั้งจัดลำดับความสำคัญและคุณลักษณะของข้อมูล

2) นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่จัดลำดับความสำคัญแล้วนำมาเปรียบเทียบข้อมูลทางเอกสารที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็ นแนวคิดทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ทราบถึงลักษณะที่คล้ายคลึงกันและความแตกต่างของข้อมูล

3) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และจากการศึกษาเอกสารมาวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลร่วมกันอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งเชื่อมโยงข้อมูลเข้าด้วยกัน และแสดงความสำคัญของข้อมูลให้ เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์และเขียนรายงาน ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะไม่ใช้ข้อมูลตัวเลข แต่จะเป็นข้อมูลเชิงพรรณนาที่แสดงถึงรายละเอียดของผลการวิจัย

ดังนั้น ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth-interview) และข้อมูลจากเอกสารจะถูกนำมาวิเคราะห์และประมวลผลโดยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในแง่ต่าง ๆ ตามข้อเท็จจริง ทั้งในเชิงเหตุและผล ซึ่งการวิเคราะห์จะออกมาในลักษณะของการพรรณนา นำไปสู่การสรุปผลการวิจัย เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของช่างแกะสลักไม้ในปัจจุบัน ปัจจัย ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลให้ช่างแกะสลักแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

ผลการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเพื่อศึกษาสภาพการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการแกะสลักไม้ พิพิธภัณฑสถานบ้านจ่า นก อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้เข้าใจในประเด็นเนื้อหาที่ทำการศึกษาย่างครบถ้วน ผู้วิจัยจึงได้แบ่งรายละเอียดผลการวิจัยครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ได้ 2 ส่วน ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการแกะสลักไม้

ช่างแกะสลักไม้ในพิพิธภัณฑ์บ้านจางนัง ได้ยึดการแกะสลักไม้เป็นอาชีพหลัก ซึ่งแต่ละคนมีประสบการณ์การแกะสลักไม้มาแล้ว 20-30 ปี ซึ่งในระยะเริ่มต้นของการเรียนรู้ ช่างแกะสลักมักจะมีความชอบเป็นการส่วนตัว และมีความต้องการที่จะแกะสลักไม้ได้ด้วยตนเอง จึงได้สมัครเข้ามาเรียนรู้วิธีการแกะสลักไม้ กับสลาเพชร วิริยะ หัวหน้าพิพิธภัณฑ์บ้านจางนัง รองลงมาคือ ช่างแกะสลักจะได้รับบริการชักชวนจากเพื่อนหรือญาติให้เข้ามาลองฝึกปฏิบัติ ผู้เรียนรู้ในระยะเริ่มต้นจำเป็นต้องใช้ความอดทน ความละเอียดรอบคอบ จึงส่งผลให้มีน้อยคนที่สามารถอดทนต่อความยากลำบากและมักจะถอดใจไปก่อนที่จะแกะสลักจนชำนาญ โดยวิธีการเรียนรู้ด้านการแกะสลักไม้นั้น ช่างแกะสลักจะเรียนความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการแกะสลักไม้ทั้งหมดจากครู หรือผู้ที่มีทักษะ มีความชำนาญด้านการแกะสลักไม้เป็นอันดับแรก และฝึกปฏิบัติโดยมีครูแกะสลักเป็นพี่เลี้ยงคอยแนะนำ หลังจากนั้นจึงฝึกปฏิบัติด้วยตนเองจนเกิดความชำนาญ

สำหรับรูปแบบที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มี 2 ลักษณะ คือ 1) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่ม พบว่า มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างไม่เป็นทางการ โดยจะมีการถ่ายทอดทักษะการแกะสลักไม้แก่เพื่อน พี่ ญาติ ลูกหลานที่มีความสนใจในการแกะสลักไม้เท่านั้นและช่างแกะสลักยังมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือสอนงานกันและกัน อยู่เสมอ เช่น ถ่ายทอด หรือสอนเทคนิคที่ใช้แล้วได้ผล และ 2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายนอกกลุ่ม ในการแกะสลักไม้ ยังมีช่างแกะสลักกลุ่มอื่น ๆ ที่อยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ เดินทางเข้ามาพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับช่างแกะสลักภายในพิพิธภัณฑ์บ้านจางนัง อยู่บ้าง หากแต่ไม่ได้มีการจัดขึ้นอย่างเป็นทางการ ส่วนมากจะเป็นหัวหน้ากลุ่มมาร่วมพูดคุยกันลักษณะเพื่อนคุยกัน แลกเปลี่ยนเทคนิค ปัญหาอุปสรรคหรือแนวทางต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังมีนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยเข้ามาฝึกงาน เรียนรู้เกี่ยวกับการแกะสลักไม้ โดยมีพี่เลี้ยงซึ่งเป็นช่างแกะสลักของพิพิธภัณฑ์บ้านจางนังคอยให้คำแนะนำ แต่เนื่องจากมีระยะเวลาสั้น จึงทำให้นักศึกษาเรียนรู้ได้แต่ความรู้เบื้องต้น เช่น เครื่องมือ อุปกรณ์ประเภทไม้ เทคนิคที่ใช้ในการแกะสลักลวดลายที่ใช้ในการแกะสลัก และ กลุ่มลูกค้า เป็นต้น

2. การวิเคราะห์ปัจจัย ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการแกะสลักไม้ การศึกษาในครั้งนี้พบปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คือ ผู้รับการถ่ายทอด เนื่องจากในปัจจุบันคนรุ่นใหม่ไม่มีความสนใจในการประกอบอาชีพเกี่ยวกับการแกะสลักไม้ โดยเห็นว่า

เป็นงานที่ไม่มีมีความน่าสนใจ เป็นงานของผู้สูงอายุ และสนใจที่จะประกอบอาชีพอื่นที่ตนชอบและถนัดมากกว่า อีกทั้งช่างแกะสลักไม้ได้มีการบังคับบุตรหลานเพื่อมาสืบทอดองค์ความรู้ดังกล่าวและปล่อยให้ขึ้นอยู่กับความสนใจของแต่ละคน จึงส่งผลให้ไม่มีผู้รับองค์ความรู้ด้านการแกะสลักไม้ รองลงมาคือ ระดับความยากของการเรียนรู้ด้านการแกะสลักไม้ เนื่องจากงานแกะสลักไม้จำเป็นต้องใช้ความชำนาญ ความเชี่ยวชาญทักษะที่ดีของบุคคล ดังนั้น ช่างแกะสลักต้องใช้เวลาในการฝึกฝน จนเกิดเป็นองค์ความรู้ติดตัว ซึ่งอาจใช้เวลานานหลายปี ดังนั้น ผู้เรียนจำเป็นต้องมีความอดทนอดกลั้น จึงจะสามารถรับองค์ความรู้ได้อย่างครบถ้วน

2.2 ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการแกะสลักไม้ จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรค คือ 1) จำนวนรูปแบบงานแกะสลัก ปัจจุบันมีงานศิลปะหลากหลายรูปแบบที่ถูกพัฒนาขึ้นเป็นจำนวนมาก ผู้ใช้มีตัวเลือกในการเลือกซื้อผลงานแกะสลักไม้มากขึ้น จึงส่งผลให้งานด้านการแกะสลักไม้ไม่ได้รับความนิยมเท่าที่ควร จึงส่งผลต่อผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักที่มีจำนวนลดน้อยลงตามจำนวนลูกค้าที่สั่งซื้อ และยังส่งผลต่อธุรกิจ ผู้ประกอบการ รวมไปถึงช่างแกะสลักไม้ที่เลือกประกอบอาชีพอื่นแทนการแกะสลักไม้ ที่สามารถหารายได้ดีกว่า และ 2) ความต้องการรับองค์ความรู้ด้านการแกะสลักไม้ โดยผู้ที่รับการถ่ายทอดจำเป็นต้องมีความสนใจ ความชอบในการเรียนรู้การแกะสลักไม้ก่อนโดยหากไร้ซึ่งความชอบและความอดทนในการฝึกปฏิบัติแล้ว ผู้รับความรู้จะไม่สามารถเรียนรู้วิธีการแกะสลักและไม่สามารถนำไปแกะสลักด้วยตนเองได้ ทั้งนี้ ในปัจจุบันไม่มีคนรุ่นใหม่ที่มีความสนใจด้านนี้อย่างจริงจัง ไม่ว่าจะเป็นบุตรหลานญาติพี่น้องของตัวช่างแกะสลักเอง ซึ่งต่างก็มีความต้องการที่จะประกอบอาชีพอื่น จึงกล่าวได้ว่า การแกะสลักไม้ของพิพิธภัณฑ์บ้านจางนัคไม่มีผู้มารับการถ่ายทอดได้เท่าที่ควรจะเป็น และเนื่องจากงานแกะสลักไม้ส่วนใหญ่จะอยู่ตามกลุ่มชุมชน การประชาสัมพันธ์ที่ไม่ทั่วถึงอาจส่งผลต่อการรับข่าวสารของคนรุ่นใหม่ ดังนั้นหน่วยงาน องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงสถาบันการศึกษาควรมีการนำเสนอข้อมูล ประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับศิลปะด้านการแกะสลักไม้ เพื่อให้เยาวชนได้รับทราบ รับความรู้ ส่งผลต่อความสนใจของเยาวชนรุ่นใหม่ได้

อภิปรายผล

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเพื่อศึกษาสภาพการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการแกะสลักไม้ พิพิธภัณฑ์บ้านจ่ารงค์ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยจึงได้แบ่งการอภิปรายผลการวิจัยออกเป็น 4 ส่วน คือ การเริ่มต้นเรียนรู้ รูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประเด็นที่ใช้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการแกะสลักไม้

1) การเริ่มต้นแกะสลักไม้ของช่างแกะสลัก จากผลการวิจัยพบว่า ช่างแกะสลักมักเริ่มต้นเรียนรู้ด้านการแกะสลักไม้ด้วยความชอบเป็นการส่วนตัวและมีความต้องการที่จะแกะสลักไม้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lakaphun & Sarawanawong (2014) ที่ได้ศึกษาถึงการจัดการความรู้ด้านสมุนไพรโดยศึกษาในประเด็นการเผยแพร่และถ่ายทอดความรู้ พบว่า มีการถ่ายทอดความรู้ผ่านการพูดคุยในชีวิตประจำวันให้กับบุคคลที่มีความชอบความสนใจในเรื่องของสมุนไพรเป็นหลัก สำหรับลักษณะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของช่างแกะสลักไม้ จะเรียนรู้จากครูผู้ที่มีความชำนาญ มีทักษะในการแกะสลักไม้ เป็นอันดับแรก ช่างแกะสลักไม้จะเรียนรู้โดยการฝึกปฏิบัติ มีครูเป็นที่เล็งขอยแนะนำ หลังจากนั้นจึงฝึกปฏิบัติด้วยตนเองจนเกิดความชำนาญ และเมื่อทำการแกะสลักไม้เป็นเวลานานจึงเกิดความชำนาญมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lakaphun & Sarawanawong (2014) ที่ได้ศึกษาถึงการจัดการความรู้ด้านสมุนไพร พบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกมักเรียนรู้ผ่านการสอนงาน การพูดคุย การสาธิต จากผู้ที่มีองค์ความรู้ของกลุ่ม

2) รูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากผลการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่มเกี่ยวกับการแกะสลักไม้ที่พิพิธภัณฑ์บ้านจ่ารงค์ พบว่าไม่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันแบบทางการ โดยจะมีการถ่ายทอดความรู้ ทักษะการแกะสลักไม้แก่เพื่อน พี่ ญาติ ลูกหลานที่มีความสนใจในการแกะสลักไม้เท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phaungian & Yakaew (2005) ได้ศึกษาถึงรูปแบบการถ่ายทอดความรู้ที่เกี่ยวกับงานแกะสลักไม้บ้านหลุก พบว่า วิธีการสอนงานไม้แกะสลัก เป็นการสอนกันเองอย่างไม่เป็นทางการ โดยให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งในช่วงแรกผู้สอนจะอยู่ใกล้ชิดตลอดเวลาเพื่อแสดงตัวอย่างและอธิบายวิธีการ หลังจากนั้นจะค่อย ๆ ปล่อยให้ทำเอง ภายในเวลาประมาณ 20 วัน ก็สามารถปล่อยให้ทำเองได้ ผู้เรียนเป็นลูกหลานชาวบ้านที่มีความตั้งใจ และพบว่า เมื่อได้ฝึกประมาณ 10 วันก็จะสั่งซื้อเครื่องมือของตนเองมาใช้ และผลการศึกษายังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tummakorn (2006) ที่ได้ศึกษาถึงกระบวนการ

ถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไม้แกะสลักโซฟามังกร พบว่า กลุ่มผู้รับการถ่ายทอด ได้แก่ ครูเฝ้าพิทักษ์ ฟ้าเมือง เพื่อที่บ้านใกล้เรือนเคียงและมีการขยายไปยังนักเรียนในชุมชน อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lakaphun & Sarawanawong (2014) ที่พบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกมักมีการถ่ายทอดให้คนในครอบครัวและคนในกลุ่ม โดยเป็นการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ผ่านจากการสอนงาน การพูดคุย และการสาธิต เป็นต้น

สำหรับผลการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการแลกเปลี่ยนภายนอกกลุ่มพบว่า ใน การแกะสลักไม้ ยังมีกลุ่มช่างแกะสลักไม้กลุ่มอื่น ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่เข้ามาพูดคุยแลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกันอยู่บ้าง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้แก่ ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ เทคนิค ปัญหาอุปสรรคหรือแนวทางแก้ปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานต่าง ๆ เกี่ยวกับการแกะสลักไม้ประสบความสำเร็จร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Miphimol (2008) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของกลุ่มอนุรักษ์ป่าเวียงดง ในการจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรชุมชนของกลุ่มอนุรักษ์ป่าเวียงดง ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กระบวนการเรียนรู้ระหว่างกลุ่ม มักเป็นการแลกเปลี่ยน หมุนเวียนข้อมูล ข่าวสาร ระหว่างสมาชิกด้วยกันทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทั้งนี้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายนอกกลุ่มของพิพิธภัณฑ์บ้านจางนักษัตร มักเป็นการจัดขึ้นอย่างไม่เป็นทางการ ส่วนมากจะเป็นหัวหน้ากลุ่มมารวมพูดคุยกันลักษณะเพื่อนคุยกัน ซึ่งส่งผลต่อการพูดคุยแลกเปลี่ยนของช่างแกะสลักไม้ที่ไม่มีความกดดัน สามารถพูดคุย สอบถาม แลกเปลี่ยนกันในลักษณะเป็นกันเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tharapoch (1983) ที่ได้กล่าวว่า กลุ่มที่มีประสิทธิภาพ ควรมีบรรยากาศที่ไม่เคร่งเครียด เป็นกันเอง ในลักษณะเพื่อนหนึ่งพูดคุยกัน และไม่ควรจัดให้มีการพูดคุยแบบเป็นทางการ ซึ่งการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ในลักษณะนี้ จะส่งผลต่อการยอมรับฟังความคิดเห็น ความเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ สมาชิกมีกล้าแสดงความคิดเห็น และส่งผลต่อการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

นอกจากนี้ การถ่ายทอดความรู้ด้านการแกะสลักไม้ของพิพิธภัณฑ์บ้านจางนักษัตรนั้น จะมีการรับนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เข้ามาฝึกงานเป็นระยะเวลา 3-4 เดือน ซึ่งเป็นลักษณะของการสอนงาน วิธีการแกะสลักไม้เบื้องต้น เพื่อเป็นการนำเสนอภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยเกี่ยวกับการแกะสลักไม้ให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lakaphun & Sarawanawong (2014) ได้ศึกษาถึงการจัดการ

ความรู้ด้านสมุนไพร และผลการวิจัยพบว่า มีการถ่ายทอดความรู้ให้กับบุคคลภายนอกที่มีความสนใจในเรื่องของสมุนไพรและนักศึกษาจากสถาบันต่าง ๆ โดยใช้เครื่องมือและวิธีการสอน การเล่าเรื่อง การบรรยาย การพูดคุย สาทิต การเป็นพี่เลี้ยง การจัดอบรม การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tummakorn (2006) ที่ได้ศึกษาถึงกระบวนการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไม้แกะสลักโซฟามังกร พบว่ากลุ่มแกะสลักมีการจัดเนื้อหาเข้าไปสอนในหลักสูตรการงานอาชีพสำหรับสอนนักเรียนในชุมชน และสอดคล้องกับ Phaungian & Yakaew (2005) ได้ศึกษาถึงรูปแบบการถ่ายทอดความรู้ที่เกี่ยวกับงานแกะสลักไม้บ้านหลุก พบว่ามีการสอนเนื้อหาที่เกี่ยวกับการแกะสลักในโรงเรียนประถมของหมู่บ้านให้แก่เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยเป็นความรู้เกี่ยวกับชุมชนและทักษะพื้นฐานในการแกะสลัก

ผลการวิจัย พบว่า พิพิธภัณฑสถานบ้านจ่าหนักมีบุคคลทั่วไปในระแวกชุมชนที่สนใจเข้ามาเรียนรู้วิธีการแกะสลักไม้ เพราะความสนใจส่วนตัวอยู่บ้าง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tummakorn (2006) ที่พบว่ามีการร่วมกลุ่มของผู้รู้ในการแกะสลักโซฟามังกร ที่ศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านซึ่งเป็นแหล่งความรู้สำหรับการศึกษาดูงานแก่คนทั่วไป ส่วนวิธีการถ่ายทอดคือ การสอนด้วยวาจาอย่างไม่เป็นทางการ และให้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองทุกขั้นตอนจนเกิดความชำนาญ

3) ประเด็นที่ใช้แลกเปลี่ยนเรียนรู้พิพิธภัณฑสถานบ้านจ่าหนัก อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นกลุ่มที่รวมตัวกันขึ้นเพื่อดำเนินงานเกี่ยวกับการแกะสลักไม้แบบล้านนา ซึ่งเน้นแกะสลักเกี่ยวกับช้างในทิวทัศน์ดั่งนั้น ประเด็นที่ถูกนำมาพูดคุย แลกเปลี่ยน และถ่ายทอดร่วมกัน จึงเป็นประเด็นที่เกี่ยวกับการแกะสลักไม้รูปช้าง ไม่ว่าจะเป็นเครื่องมือและอุปกรณ์ ประเภทไม้ที่ใช้แกะสลัก เทคนิคการแกะสลัก ลวดลายที่แกะสลัก กลุ่มลูกค้า รวมไปถึงการขายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไม่ได้จัดขึ้นอย่างเป็นทางการ ดั่งนั้น ประเด็นที่ใช้ในการพูดคุยในแต่ละครั้ง จึงไม่ได้มีการวางแผนหรือกำหนดไว้ตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ดังที่กล่าวไว้ว่ากระบวนการแรกที่สำคัญของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หน่วยงานหรือองค์กรจำเป็นต้องมีการกำหนดประเด็นความรู้ (Knowledge Identification) ซึ่งจะทำให้ทราบว่าจะองค์ความรู้หลักขององค์กรคืออะไร (Core Competency) หรือองค์ความรู้ใดที่มีความสำคัญและจำเป็นต้องมีการแลกเปลี่ยนเพื่อตอบสนองต่อการดำเนินงานขององค์กร และช่วยให้การปฏิบัติงานของ

บุคลากรมีประสิทธิภาพ ซึ่งกลุ่มช่างแกะสลักไม้ในพิพิธภัณฑ์บ้านจางนัค มีเพียงการพูดคุยแลกเปลี่ยนเมื่อการแกะสลักไม้มีปัญหา และจะปรึกษาหารือกัน แลกเปลี่ยนความรู้เพื่อแก้ปัญหาหรือแนวทางการดำเนินงานในช่วงนั้นเท่านั้น

4) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการแกะสลักไม้ จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสำคัญต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คือ ผู้รับการถ่ายทอด ในปัจจุบันมีจำนวนผู้ที่ต้องการประกอบอาชีพช่างแกะสลักลดน้อยลง เนื่องจากผู้บริโภคมีตัวเลือกในการเลือกใช้สินค้าเกี่ยวกับงานศิลปะ หัตถกรรม ที่ถูกพัฒนาออกมาในหลายรูปแบบ จึงส่งผลให้จำนวนความต้องการไม้แกะสลักน้อยลง เมื่อไม่มีผู้บริโภค การผลิตชิ้นงานจึงลดลงไปด้วยช่างแกะสลักบางท่านจึงเลือกที่จะประกอบอาชีพอื่น รวมไปถึงบุตรหลานของช่างแกะสลักไม่มีความสนใจที่จะประกอบอาชีพแกะสลักไม้ เนื่องจากไม่มีความชอบ ความสนใจ จึงเลือกที่จะประกอบอาชีพอื่นที่ชอบและสนใจมากกว่าจึงส่งผลต่อจำนวนผู้เข้ารับการถ่ายทอดองค์ความรู้ดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kullayasiri (2011) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการถ่ายทอดความรู้และอนุรักษ์ภูมิปัญญาการสานเสื่อกระจูด ในตำบลห้วยลึก อำเภอดงเจริญ จังหวัดสงขลา ที่พบว่า ในปัจจุบันขาดผู้สนใจในการเรียนรู้เรื่องการสานเสื่อกระจูด จึงควรมีการปลูกจิตสำนึกให้คนในท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่า และความสำคัญ ของภูมิปัญญาท้องถิ่นต่าง ๆ มีการส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมตามประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ สร้างจิตสำนึกของความเป็นคนในท้องถิ่นที่จะต้องร่วมกันอนุรักษ์ภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

นอกจากนี้ ปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การแกะสลักไม้ยังคงอยู่ คือการส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐ ภาคเอกชน รวมถึงหน่วยงานทางการศึกษา ประชาสัมพันธ์ จัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียน นักศึกษา รวมถึงบุคคลทั่วไปได้ตระหนักถึงความสำคัญ ของงานด้านการแกะสลักไม้ และการจัดหลักสูตรเพื่อให้มีการเรียนการสอนในโรงเรียน ภาครัฐจัดโครงการที่นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการแกะสลักไม้ให้แก่ประชาชนจะเป็นการประชาสัมพันธ์ และโน้มน้าวให้คนรุ่นใหม่มีความสนใจที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับการแกะสลักไม้เพิ่มขึ้นโดย สอดคล้องกับ งานวิจัยของ Kullayasiri (2011) ที่พบว่าวิธีการอนุรักษ์ ควรมีการจัดทำหลักสูตรของท้องถิ่น เรื่องการสานเสื่อกระจูด โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนในพื้นที่ได้ เรียนรู้และนำไปต่อยอดในอนาคต สำหรับบุคคลภายนอก ควรจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ให้กับ ผู้ที่สนใจเพื่อนำไปเป็นอาชีพเสริมหารายได้ให้กับครอบครัว อีกทั้งองค์การบริหาร

ส่วนตำบลควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูล ความรู้เพื่อสร้างเป็นองค์ความรู้และจัดทำหลักสูตรของท้องถิ่นอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหัตถกรรมการแกะสลักไม้ เช่น สำนักส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมวัฒนธรรม เป็นต้น ควรมีการสนับสนุนทั้งด้านการจัดกิจกรรมหรืองบประมาณในการพัฒนา ส่งเสริม และสนับสนุน ในประชาชนคนรุ่นใหม่ได้ตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงควรสนับสนุนให้มีการจัดทำรายวิชาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแกะสลักไม้ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนในโรงเรียนและสถาบันต่าง ๆ เพื่อเป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมไทย ส่งต่อองค์ความรู้สู่เยาวชนคนไทยต่อไป

2. เสนอแนะให้มีการรวมกลุ่มผู้แกะสลักภาคเหนือ เป็นองค์กรเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ควรมีการส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียน นักศึกษา บุคคลทั่วไปได้ตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาด้านการแกะสลักไม้ จะส่งผลให้คนรุ่นใหม่มีความสนใจที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับการแกะสลักไม้เพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษารูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการแกะสลักไม้ที่สามารถนำไปใช้ได้จริงกับบริบทของชุมชนแกะสลักไม้

2. การศึกษาการจัดการความรู้ของชุมชนแกะสลักไม้ในจังหวัดเชียงใหม่

เอกสารอ้างอิง

Boonyakit, B. & others. (2007). **Knowledge management: theory to practice.**

(In Thai). Bangkok: Jirawat Express.

Fine Arts Department. (1989). **Thai arts andhandicrafts.** (In Thai). Bangkok: Amarin Printing Group.

Kullayasiri, K. (2011). **Knowledge imparting and preservation of woven Krajoood mat wisdom of Huaylueg Sub-District Administrative Organization,**

- KhuanNiang District, Songkhla Province.** (In Thai). Khon Kaen University, College Local Administration, Program in Public Administration (Local Government).
- Lakaphun, T. & Sarawanawong, J. (2014). Knowledge Management of Herb: A Case Study of Bandongbang Herbal Group at Tambon Dongkeerek, Mueang District, Prachinburi Province. (In Thai). **Journal of Library and Information Science SWU**, 8(1), 12-25.
- Leesuwan, V. (1996). **Folk arts and handicrafts**. 4th ed. (In Thai). Bangkok: Tonaorgrammy.
- Miphimol, P. (2008). **Learning exchanges for community environmental conservation of Wiandong forest conservation group Wing sub-district, Fang district, Chiang Mai province.** (In Thai). Chiang Mai University, Graduate School, Program in Human and environmental management.
- Museum Siam. (n.d.). **Baan Jang Nak.** (In Thai). Retrieved 2 July 2017, from <https://www.museumsiam.org/mdn-detail.php?MDNID=131>.
- Nonaka. (1994). A dynamic theory of organizational knowledge creation. **Organization Science**, 5(1), 14-37.
- Nonaka & Konno. (1998). The Concept of “Ba”: Building a foundation for knowledge Creation. **California Management Review**, 40(3), 40-54.
- Nonaka & Takeuchi. (1995). **The knowledge creating company: How Japanese companies create the dynamics of innovation.** New York: Oxford University Press.
- Parknam, N. (1994). **Wood carving Arts and Thai architecture.** (In Thai). Bangkok: Muang Boran Press.
- Phaungian, S. & Yakaew, P. (2005). **The knowledge management of wood carving wisdom at Baan Look, Mae Tha, Lampang.** (In Thai). Lampang: Lampang Rajabhat University.

- Riensavapak, S. (2005). **Knowledge management**. (In Thai). Bangkok: K. PonPrinting.
- Research office and Personnel development system. (2009). **Knowledge management: for continuity in management**. (In Thai). Bangkok: Global Inter communication.
- Sirasoonthorn, P. (2009). **Community of practice of learning: concept technique and process**. (In Thai). 2nd ed. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Thailand Productivity Institute. (2005). **Knowledge management theory to practice**. (In Thai). Bangkok: Se-ed.
- Tharapoch, T. (1983). **Social Psychology**. (In Thai). Bangkok: Odeon Store.
- Tummakorn, A. (2006). The Knowledge management on local wisdom of wood carving monk gon sofa ban khlongteuykhlonglanpatthana sub-district khlonglan district KamphaengPhet. (In Thai). **Journal of humanities and social science**, 12(2), 81-96.
- Wan charngthai**. (In Thai). (2016). Retrieved 2 July 2017, from <http://www.tlcthai.com/education/history-of-thailand/4437.html>.